

Slovenski dom

Stev. 259

V Ljubljani, torek 14. novembra 1939

Leto IV

Nova nemška uradna zagotovila Belgiji in Holandiji

Nemčija pravi, da bo spoštovala njuno nevtralnost, dokler jo bosta ti dve državi mogli sami braniti

Berlin, 14. nov. o. Nemški zunanji minister Ribbentrop je včeraj sprejel holandskega in belgijskega poslanika v Berlinu ter jima v imenu nemške vlade zagotovil, da Nemčija nima sovražnih namenov glede Belgije in Holandije ter ju ne misli napasti.

Po obisku poslanikov pri zunanjem ministru zšlo nemško poluradno poročilo, ki pravi:

»Glavni predmet razprav v mednarodnem tisku je bil zadnje dni dozdevni namen Nemčije vkorakati v Belgijo in Holandijo. Na nemški strani ni bilo poudarka, da bi zavzemali stališče proti takemu poročanju angleškega, francoskega ter dela nevtralnega tiska, ker je nemško stališče do nevtralnih držav jasno določeno in znano. Nemčija na osnovi jasno danih izjav spoštuje nevtralnost Holandije in Belgije, dokler bosta spoštovali to nevtralnost Anglija in Francija in dokler bosta Holandija in Belgija kazali, da moreta sami varovati svojo strogo nevtralnost. Ako navzlic temu vlada v najbližjih dneh v Belgiji in Holandiji nenavadno razburjenje z vsemi, za notranje življenje škodljivimi posledicami in ako je v drugih državah nastala resna zaskrbljenost, potem so vse te države žrtve brezobzirnega propagandističnega dela, ki ga izvajata v prvi vrsti agenciji Reuter in Havas, ki smatratu za svoj vojni cilj, vzemirjati ta del Evrope. Znano je, kako je angleška propaganda delovala za svetovne vojne in kako deluje sedaj.«

London, 14. nov. o. V političnih krogih pravijo, da je pri včerajšnjem obisku nemškega poslanika v Haagu v zunanjem ministru bilo sporočeno, da bo Nemčija ostala nevtralna napram Holandiji in Belgiji tako dolgo, dokler bosta Francija in Anglija spoštovali nevtralnost. V Haagu so mnenja, da vrata za mir še niso zaprta, med tem ko v Rimu pravijo, da zadnja beseda za posredovanje miru še ni bila izrečena.

Nemška letala nad Parizom in nad belgijskim ozemljem

London, 14. nov. o. Čeprav Nemčija zatrjuje, da ne bo kršila nevtralnosti Holandije in Belgije, so včeraj nemška letala preletela belgijsko ozemlje. Ko so včeraj jutraj nemška letala priletela nad okolico Pariza, so bila prijelena zaradi silnega protiletalskega ognja, da se povrnejo. Ker pa so jih zasledovala tudi francoska letala, so si nemška letala izbrala pot čez Belgijo in s tem kršila belgijsko nevtralnost. Popoldne pa so se povrnili letala spet nad Pariz. Ni pa bilo mogoče ugotoviti, katere narodnosti so, ker je bila nad Parizom megla. Letala niso naredila nobene škode, pač pa so bile v Parizu ranjene tri osebe od šrapnelovskih drobecov.

Uspešen boj z nemškimi podmornicami

London, 14. nov. o. Londonski radio poroča, da je angleška in francoska podmorniška obramba sedaj na višku. Pretekli teden niso nemške podmornice potopile niti ene angleške ladje. V začetku vojne meseca septembra so nemške podmornice potopile 37 angleških ladij s skupno tonazlo 155.000 ton. V oktobru pa se je število zmanjšalo na 19 angleških ladij, s skupno tonazlo 83.000 ton. Od začetka novembra pa do danes lahko zabeležijo Nemci samo en uspeh in sicer eno angleško ladjo s 1346 tonami. Kakor poroča radio, so sedaj vse angleške ladje spremljane po bojnih ladjah, in je skoro nemogoče, da bi se približala kakšna nemška podmornica. Zato pa tembolj trpe ladje nevtralnih držav. Do sedaj so Nemci potopili nad 80.000 ton tega nevtralnega brodograja. Med temi so norveške ladje z 20.000 tonami, grške z 20.000 tonami, Danska je izgubila 2, Švedska 7, Finska 5 in Holandska 2 ladje.

Belgijski in holandski zunanji ministri sta se sestala včeraj v mestu Breda blizu meje. Razpravljala sta o skupnih obrambnih ukrepih obeh držav.

Konec pogajanj med Finsko in med Sovjeti:

Finsko zastopstvo je odpotovalo iz Moskve

Helsinki, 14. nov. o. Ker finsko odposlanstvo ni bilo sprejeto od četrtika dalje niti enkrat v Kremlju, smatrajo Fini, da so pogajanja ustavljena. Zato je finski fin. minister dr. Tanner telefonično obvestil finsko vlado, da namerava finsko zastopstvo odpotovati domov, ker ne ve, kdaj se bodo začela nova pogajanja. V Helsinkih so zelo presenečeni nad sovjetskimi početjem, posebno pa nad ostrim pisanjem sovjetskih listov proti Finski. Finska delegacija je odpotovala sredi ob 21.30 iz Moskve domov. Finski minister za zunanje zadeve Erkkö je izjavil, da je stališče Finske glede pogajanj v Moskvi ostalo, kakoršno je bilo. Finska vlada je smatrala za potrebno, da po petih izgubljenih dneh obnovi neposredni stik s svojimi zastopniki. Zato jih je poklicala iz Moskve. Finska vlada ne namerava ovirati pogajanj ter jih zavlačevati v neskončnost, temveč skuša doseči končen zadovoljiv uspeh. Finska vlada pričakuje, da bosta dobra volja in razumevanje obojestransko. Preden finski delegati po vrnitvi iz Moskve ne bodo dali vladi poročila, ni mogoče reči, ali se bodo še vrnili v Moskvo. Ruske zahteve in finski predlogi bodo v kratkem sporočeni raznim parlamentarnim skupinam, ne bodo pa še objavljeni.

Zadnje sovjetske zahteve, zaradi katerih so se pogajanja razbila, so se nanašale na Finski zaliv in na popravilo meje med Finsko in Rusijo na severu. Da bi Sovjetska Rusija lahko po-

iz berlinskih političnih krogov pa se je zvedelo, da bo kanceler Hitler odgovoril jutri na mirovni poziv Holandije in Belgije.

Rim, 14. novembra. Stefani piše: Senzacionalne vesti, ki so se te dni širile o napadu nemških čet na Holandsko, so se pokazale kot popolnoma neutemeljene. Namen teh razburjačih vesti je bil, izjaloviti posredovanje holandske kraljice in belgijskega vladarja. Nemško zunanje ministrstvo je potrdilo, da Nemčija ne misli napasti Belgije in Holandske. Po zanikanju teh vesti se zdaj širijo glasovi o napadu nemških čet na neke južno-vzhodne evropske države, toda tudi te vesti so

istega porekla in brez vsake podlage, kakor so bile vesti o Holandiji in Belgiji.

Zürich, 14. nov. o. Dopsnik »Zürcher Zeitung« poroča iz zanesljivih virov iz Berlina o načrtih za vdor v Holandijo. Pravi, če do tega do sedaj ni prišlo, se je zahvaliti edino generalu von Reichenau in generalu Blaskovitzu. Ta dva generala se protivita skupini skrajnežev v narodnosocialističnem vodstvu, ki zahteva, da bi nemške čete vdrle na holandsko ozemlje. Generala sta tudi trdno prepričana, da če bi Nemčija to storila, da bi bila Amerika prisiljena, da dejansko sodeluje v evropski vojni.

Pomemben dogodek na Daljnem Vzhodu:

Anglija in Francija umikata svoje vojaštvo iz kitajskih mest

Napovedi o bližnjem sporazumu med Francijo, Anglijo in Japonsko

Tokio, 14. nov. o. Angleški in francoski poslanik sta včeraj obiskala japonskega zunanjega ministra Nomura ter mu izročila uradni obvestili svojih vlad o tem, da sta sklenili Anglija in Francija odpoklicati večino svojega vojaštva iz raznih kitajskih mest (Šanghaja, Tienčina), koder so bili po starih pogodbah urejeni posebni predeli za njune državljane. Pustili bosta tam samo toliko svojega vojaštva in policije, kolikor bosta potrebovali za varstvo življenja in premoženja svojih državljanov.

S tem sklepom sta Anglija in Francija ustregli japonski zahtevi, naj ji na Kitajskem pustita proste roke. Japonska se je v svojih vojaških akcijah žutila vezano zaradi prisotnosti močnih francoskih in angleških vojnih sil po raznih delih Kitajske.

Japonska javnost je ta sklep Anglije in Francije sprejela z odobravanjem. Menijo, da so s tem odstranjena vsa nasprotja za sporazum med Anglijo, Francijo in Japonsko glede Daljnega vzhoda, sporazum, katerega je pripravila po svoji strani tudi nepričakovana sprememba nemške politike do boljševizma, s čimer je zveza proti Kominterni, v kateri je od začetka sodelovala Japonska, ostala brezpomembna.

Anglija in Francija sta s tem sklepom storili Japoncem veliko uslugo in ni dvoma, da bo ta njihov korak velikega pomena tudi za bodoči razvoj vojnih dogodkov v Evropi, po drugi strani pa bo omogočil Japoncem uresničenje njihovih načrtov na Kitajskem.

Kdo organizira atentate v Nemčiji?

Preiskava o štirih velikih atentatih od začetka vojne

Berlin, 14. nov. o. O uspehu preiskave zaradi atentata na kancelerja Hitlerja v Münchnu oblasti ne dajejo nikakih uradnih podatkov. Zvedeti je bilo mogoče le to, da leti sum na nekega neznanega delavca, ki se je večkrat mudil v pivovarni Bürgerbräu. Po drugi strani trdijo, da je nekaj kovine, iz katere je bila narejena ura na peklenem stroju, tujega porekla.

Preiskave med Judi, katoličani in monarhisti se nadaljujejo. Verjetno je, da so v atentat zapleteni tudi pristaši obnovitve monarhije, kar bi se dalo sklepati iz izjave, katero je dala članica bivše bavarske vladarske rodbine, ki je dopotovala te dni v Newyork s holandskim parnikom »Weendam« v izjavi obžaluje, da se atentat ni posrečil, da pa bo še več priklj za kaj takega. Vojvodinja je ameriškim

časnikarjem dejala tudi, da računa z izbruhom revolucije v Nemčiji.

Atentat v Münchnu je od začetka vojne tretji veliki atentat neznanih storilcev. Prvi je bil v letalskem ministru v Berlinu, drugi v sedežu nemške tajne policije. Do četrtega atentata pa je prišlo včeraj v Gornji Šleziji, kjer sta se zaletela dva nabito polna potniška vlaka, pri čemer je bilo 43 mrtvih in nad 60 ranjenih.

Preiskave o vseh atentatih še vedno teko. Na delu za izsleditev storilcev so najboljši strokovnjaki nemške policije.

Nemške oblasti so odločene začeti z veliko akcijo proti domačim nasprotnikom narodnega socializma, da bi preprečili razburjenje prebivalstva v času, ko Nemčija najbolj potrebuje slobo, edinstvo in notranji mir.

Nemci iz Slavonije in Vojvodine ne marajo v Nemčijo

Belgrad, 14. novembra.

Nemški časopis »Volksruf«, ki izhaja v Pančevu, piše v zvezi z letakom pod naslovom »en narod, ena država, en voditelj«, ki poziva jugoslovanske Nemce, naj se izselijo v Nemčijo, med drugim tole:

»Politična negotovost in zapletenost v svetu sta tudi v tej državi ustvarili toliko pomembnih smeri razvoja, da se nam vzdržnost nemške narodne manjšine v dosedanj meri več ne zdi opravičena. Okrepljeno sodelovanje nemške narodne manjšine v notranjem političnem življenju te države ni samo naša moralna pravica, pač pa tudi naša državljanska dolžnost... Nič tu ne škodi, če nas

pogosto označujejo kot »manjšino«, ker da tvorimo samo nekaj odstotkov vsega prebivalstva v Jugoslaviji. Naša narodnostna skupina je tako živa stvarnost, ki se v politiki mora upoštevati. Mi nismo naseljeni niti v Crni gori niti v Južni Srbiji in zato tudi ne želimo, da bi tam odločevali. Zelimmo odločevati tam, kjer bivamo: v Vojvodini in v Slavoniji. Tu živimo že 200 let, tu ustvarjamo, tu delamo in gradimo tu ima tudi zemlja naš obraz. V tej zemlji smo mi vkoreninjeni. Postala je naša trajna domovina, s katere ne mislimo oditi. V Vojvodini in v Slavoniji mi nismo več mrtva številka, pač pa kulturni, gospodarski, socialni in nacionalni sestavni del. Tu smo mi živa stvarnost, element politike z lastno voljo in naravnimi potrebami — kakor Hrvati, Srbi in Madžari. Na našem prostoru, v naši domovini želimo biti enaki med enakimi. To za nas ni samo temeljna nespremenljiva zahteva, pač pa je to danes stvarna politična nujnost, poleg tega pa je to tudi praktična potreba.«

Novi poljski minister za socialno skrbstvo dr. Stan-czyk je izjavil angleškemu listu, da je stiska med poljskim prebivalstvom v Varšavi zaradi uničenja mesta ob nemški zasedbi tako strahotna, da se ne da popisati. V okrožju 65 km okoli mesta ni mogoče dobiti nobenega živeža, niti kurjave. Civilno prebivalstvo tako trpi, da se je smislilo celo nemškimi vojakom in so mu skušali po svojih močeh pomagati. Zaradi tega so oblasti vojaštvo povsod začele nadomeščati s člani nemške politične policije. Angleški listi to izjavo poljskega ministra pri-
našajo z velikim poudarkom.

140 hrvatskih romarjev, med njimi sedem škofov in nadškofov, je bilo včeraj sprejetih pri sv. očetu. Prosili so papeža, naj prišteje k svetnikom blaženega Ivana Taveliča iz Sibenika. Po sprejemu pri papežu je bil sprejem na našem poslanstvu.

Tudi Francija je začela oboroževati svoje trgovske ladje za boj proti podmornicam.

membo južne finske meje v Kareliji. Tam zahtevajo Sovjeti, naj jim Finska odstopi precejšen pas ozemlja in uniči vse utrdbe v obmejnem ozemlju. Če bi to storila, bi ji Sovjeti odstopili konec močvirnega ozemlja v vzhodni Kareliji, od koder pa so prvotno finsko prebivalstvo preselili v Sibirijo.

Če Finska ustreže vsem tem sovjetskim zahtevam, so boljševiki pripravljeni skleniti z njo pogodbo o vzajemni pomoči.

Finska vlada teh zahtev ni mogla sprejeti, saj bi se dejansko morala odreči svoji neodvisnosti in bi bila potem na milost in nemilost izročena boljševikom, kakor so Estonka, Letonska in Litva.

Vesti 14. novembra

Italijanskemu vladarju je za 70letnico čestital tudi predsednik francoske republike Lebrun. Kralj in cesar je za svoj jubilej dobil ogromno čestitk z vsega sveta, kar priča o tem, kako svet ceni pomirjevalno stališče Italije v sedanji vojni, ter delo, ki ga je ravno italijanska kraljeva rodbina za to opravila.

Francoska letalska mojstra Codos in Guillaumet sta v nepretrganem poletu priletela iz Pariza v brazilsko prestolnico Rio de Janeiro. Pri tem poletu sta uporabljala novo vrsto stratosfernega letala, ki so ga izdelali francoski inženirji. Ta polet je zadnje čase najpomembnejši dogodek v letalstvu in priča o popolnosti francoske letalske industrije.

Ameriški poslanik v Amsterdamu je včeraj nenadno obiskal holandsko kraljico Viljmino. Zaradi tega obiska domnevajo, da bi se mirovnemu posredovanju holandske kraljice in belgijskega kralja ulegnil pridružiti tudi ameriški predsednik Roosevelt.

Zadnje vesti o bivšem avstrijskem kanclerju dr. Schuschnigg pravijo, da je kancler telesno in duševno čisto uničen tako, da je celo policijski zdravnik predlagal, naj kanclerja dajo iz ječe v kako bolnišnico. Oblasti so ta predlog odbile, češ da je bil Schuschnigg kot kancler zaveznik Judov in boljševikov.

Holandski listi poročajo, da Nemci z vso naglico delajo utrjeno črto tudi vzdolž holandske meje, kar bi kazalo, da Nemci računajo z morebitnim vdorom zaveznikov čez Holandijo v Nemčijo.

Angleške vojne ladje so potopile nemško parnika »Mecklenburg« in »Paranac« nekje v Atlantskem morju.

Osem velikih ameriških parnikov se je prepisalo pod panamsko zastavo, da bodo lahko vozili vojne potrebščine v Anglijo in Francijo.

Pri trgovskih pogajanjih med Sovjeti in Anglijo so se zdaj sporazumeli o tem, katero blago bi lahko Anglija prodajala Rusiji, katero pa Rusija Angliji.

Nemške oblasti zanikujejo vest, da bi bila po atentatu v Münchnu izvedena hišna preiskava tudi pri hudo bolnem münchenskem kardinalu Faulhaberju.

Angleški rudarji in lastniki premogovnikov so sklenili sporazum, da rudarji vso vojno in pol leta po končani vojni ne bodo začeli nobenih stavk.

Nemški manjšinski voditelj v Transilvaniji je izjavil zvestobo Rumuniji. Pravi, da se nemška manjšina ne želi vrniti v Nemčijo.

Včeraj je izbruhnil ogenj v mestu Konstanz ob švicarski meji v vili, katero so imeli SS-straže. Takoj, ko je ogenj izbruhnil, katerega je bilo videti tudi z meje, so pretrgli vse telefonske pogovore, da ni bilo mogoče zvedeti za vzrok požara.

V pristanišču Curacao na Antilih je prišel francoski parnik »Saint Joseph«. Poveljnik je izjavil, da ga je na morju napadla nemška podmornica, katere pa se je morala umakniti, ker so s parnika streljali na njo. V Baltičnem morju je ena nemška vojna ladja zaustavila nevtralnno ladjo, na kateri se je nahajal bivši poljski poslanik v Litvi. Nemci so mu zaplenili kovčeg.

Bivši nemški cesar Viljem II. bi se rad naselil na Portugalskem, ker je njegovo sedanje bivališče Doorn na tistem delu holandskega ozemlja, ki je v glavnem že preplavljen. Če bo moral bivši cesar ostati v Holandiji, se bo uresničila njegova nekdanja prerokba, da je njegova bodočnost na vodi.

Izšlo je nemško uradno poročilo o letalskih izgubah na zahodnem bojišču. Po tem poročilu so Francozi in Angleži doslej izgubili 80 letal, Nemci pa 27. Ni znano, ali je v tem številu všteti tudi devet letal, ki so jih francoski lovci sestrelili v nedavni veliki zračni bitki. O tej bitki ni še izšlo nobeno nemško uradno poročilo.

Letonska vlada je vsem tujcem prepovedala bivanje v tistih predelih države, koder so sovjetska letalska in pomorska oporišča.

Romunski poslanik v Ankari Stoica je včeraj imel dolg poveset z zunanjim ministrom Gafencom. Razpravljala sta o raznih važnih vprašanjih, ki se nanašajo na Balkan in na morebitno novo organizacijo nevtralnih balkanskih držav.

Odgovor angleškega kralja in francoskega predsednika na mirovno posredovanje belgijskega kralja in holandske kraljice ne pomeni, da so se vrata do mirne rešitve sedanjega spora zaprla, pravijo na uradnih mestih v Belgiji in Holandiji. V Nemčiji pa menijo, da je ta odgovor vzel vse upanje, saj zahteva ne samo obnovitev Poljske, marveč celo češkoslovaške in Avstrije kot pogoj za začetek kakih mirovnih posvetovanj.

Dr. Maček dalmatinskim županom

Zagreb, 14. novembra.

Včeraj popoldne ob 10 so se v banskem dvorcu v Zagrebu zbrali skoro vsi župani iz Dalmacije. Pozdravit so prišli hrvatskega bana dr. Sušbasića. Ban jim je obljubil, da se bo v kratkem oglašil tudi v Dalmaciji na svojem nadzorstvenem potovanju. Po njegovem govoru je vstopil v dvorano podpredsednik vlade dr. Vladko Maček, ki se je zbranim županom zahvalil z naslednjimi besedami:

»Zelo me veseli, da vas vidim. Naredili ste svojo dolžnost pri senatorskih volitvah. Prišli ste iz Dalmacije skoro vsi, čeprav ni bilo niti potrebno, da pridete. Zdjaj pa pojdit domov na delo, kajti našega dela je mnogo. Prej se je razdralo, zdaj pa je treba graditi. Pri poslu ni prvi tisti, ki je najradikalnejši, pač pa je prvi tisti, ki največ naredi. Organizacija Hrvatske temelji na vrednih občinah. Ko bodo v redu občine, bodo v redu tudi bodoče županije, bo organizirana tudi Hrvatska tako, kakor je prav. Na čelu banovine Hrvatske stoji možje, ki bodo hrvatskemu narodu pomagali, ki za hrvatsko ljudstvo delajo in bodo delali, in za to uspešno delo ni treba nobenih posredovanj.«

Ljubljana od včera do danes

Ze nekaj dni sem se držal pusto, »suhopuzina« vreme. Deževati noče, pa tudi zjasniti ne. Dan za dnem je nebo oblačno, megle že zdaj nekaj časa ni. Zdi pa se, da se bo deževje zavleklo za lep čas kakor hitro bo pričelo. In pričelo bo najbrž kaj kmalu.

Novo kasacijsko sodišče

Slovenski kasacijski sodniki so bili dani na razpoložanje, ker je bilo ustanovljeno novo kasacijsko sodišče za območje Slovenije. Na novo je bil imenovan predsednik ter šest kasacijskih sodnikov, vrhovni državni pravdnik ter njegov namestnik. Na predlog finančnega ministra je za preselitvene stroške iz Zagreba v Ljubljano nakazal 96.000 dinarjev. Predsedstvo je za svoj posel najelo nekdanje prostore za varovalne banke »Slavije«. »Slavija« pa se doslej še ni mogla v celoti preseliti v svojo novo palačo na Dunajski cesti in sodišče je prišlo v stisko. Pri tem pa mu je ustrezljivo pomagala Mestna hranilnica ljubljanska, ki mu je odstopila nekaj svojih prostorov v Prešernovi ulici, tam je vrhovno sodišče že začelo poslovati.

Besede o tržnici

V naših časopisih so pred kratkim izšli razni krajši sestavki, v katerih je bilo govora o novi tržnici, o ureditvi tržnega prostora itd. Navesti so padli in priporočila, kako naj bi se stvar izvedla. Iz tega pisanja bi kdo utegnil sklepati, da bo naša mestna občina prevzela že v najkrajšem času to novo breme nase. Kakor pa smo bili poučeni, ta stvar zazdaj še ne pride v poštev, saj je mestna občina ljubljanska dobila dovolj veliko breme z nalogo, naj zgradi zaklonišča pred letalskimi napadi. Stroški za ta zaklonišča pa so tako veliki, da se občina ne bo mogla zdaj lotiti še drugih del.

Cene skušajo dvigati

Kupci zdaj že dobra dva meseca pošteno čutijo na svoji koži, da se cene življenjskim potrebščinam v našem mestu dvigajo. Vlada je sicer izdala uredbu o pobjanju draginje ter brezvestnega »špekuliranja«, vendar ta uredba v celoti ni mogla zavreti dviganja cen, kljub temu, da je za tovrstne prestopke uredba določala stroge kazni. Ljubljanska policija je prevzela nadzorstvo nad cenami in nad izkoriščanjem uredbe. Delo pa je težko in zapleteno, saj je zelo težko ugotoviti podrobnosti, ki bi služile za dokaz o krivdi enega ali drugega trgovca. Vendar je bilo v zadnjem času v našem mestu z denarnimi globami kaznovanih že več trgovcev ter krčmarjev. Dvigali so namreč cene za nekatere važne življenjske potrebščine. Prav lepo število trgovcev in gostilničarjev, pa je bilo prijavi prijavljenih sodišču, ki jim bo že odmerilo pravo merilo kazni.

Kakor so preiskave ugotovile, zadene glavna krivda za navijanje in dviganje cen veletrgovce in prekupčevalce na debelo. Manjše trgovine nimajo tolikšnih zalog, da bi utegnile z njimi shajati dalj časa. Sproti kupujejo pri veletrgovcih, ki imajo bogate zaloge. Zgodilo se je, da so morali mali trgovci, ko so prvič spet izpolnili svoje zaloge, pri veletrgovcih morali plačati višje cene, čeprav so dobro vedeli, da imajo veletrgovci še stare zaloge, take, ki so stale najbrž že več mesecev, od časa, ko še govora ni bilo o tem, da bi se utegnile cene zvišati. Ljubljanski policiji se je take prestopke posrečilo dokazati z dejstvi večim ljubljanskim veletrgovcem. Te podle in brezvestne špekulacije bo seveda obravnavalo sodišče, ki bo bogatim ptičem že na pravi način pokazalo, kako je treba nagraditi »plemenitost«, s katero so izkoriščali siromake. Prav bi bilo, da bi pri nas v Ljubljani, v Zagrebu in Beogradu objavili imena vseh teh brezvestnih možakov, ki so pokazali tak »smisel« za težke razmere, v katerih dandanašnji živi velika večina naših ljudi v mestu in na deželi.

Tile naši veletrgovci — ne sicer vsi, vendar pa mnogo od njih — pa niso postopali enako. Nekateri cen niso povišali, zato pa so poskrili zaloge. Kar čez noč so po nekaterih naših trgovinah velike police, ki so bile zvečer še polne n. pr. blaga, volne itd. — postale prazne. Kar čez noč so ponekod napravili nekatere inventure ter zalogram nanovo določili cene. Te trgovine so drugi dan prodajale staro blago po novih cenah, kupci pa so bili trdno prepričani, da kupujejo staro blago iz stare zaloge po starih cenah. Seveda je takim rečem težko slediti. Občinstvo naj samo skrbno pazi in naj vse sumljive slučaje prijavi policiji.

Prav pridno pa so letos pri delu tudi prekupčevalci. Zdaj kaj dobro služijo s krompirjem. V mesta se odpravljajo na deželo, tam kupujejo krompir od kmetov kar v neznanskih količinah. Krompir je letos res dražji, prav pa bi bilo, če bi ga namesto teh prekupčevalcev prodajali kmetje sami. Več bi zaslu-

žili, če bi krompir sami vozili na trg ter ga prodajali kupcem na drobno.

Greše pa tudi kupci sami. Na drobno že poskušajo neki z verižništvom. V trgovine hodijo in kupujejo zaloge, tako da imajo doma že cele zaloge. Takole računajo: spomladu se bodo cene temu blagu, s katerim so se bili zdaj tako izdatno oskrbeli, močno dvignile — takrat pa bo bila njihova ura. Z mastnim dobičkom bodo to blago lahko razprodali na drobno svojim sosedom. Kar dober bi bil odlok, po katerem naj bi trgovine na drobno prodajale neke vrste kolonialnega blaga samo svojim stalnim odjemalcem. S tem bo onemogočeno, da bi nekateri kupci zaloge kopičili na drobno, tako da bo šlo kolonialnega blaga v promet le toliko, kolikor ga bo v resnici potrebno. S tem pa bo tudi preprečeno preveliko povpraševanje po tem blagu in pa — dviganja cen ne bo več. Vedeti nam je treba, da bo porast cen zadel v živo vselej samo malcega človeka, bogati veletrgovci ter prekupčevalci pa bodo od nepotrebnega in nesmiselnega nakupovanja imeli lep dobiček.

Se vedno ni miru pred nožem

Neznavec je sunil z nožem v prsa Remica Andreja iz Babovka pri Predosljah.

Dva upokojenca sta doživela neugodno presenečenje. Neki neznavec se ju je lotil ter ju oklal z nožem po hrbtu in po glavi. Sta to Vidmar Alojzij in Jože Pucej iz Selo-Sumberka. Z motorja je padel mizarški pomočnik Kališnik Karl iz Potoka.

Na novih stavbah sta se potolkla

Na zgradbi vseučiliške knjižnice se je včeraj zjutraj ponesrečil kleparski pomočnik Avgust Toplikar iz Malgačeve ulice. Po nesreči je izgubil ravnotežje ter padel v neki nanovo izkopani jarek. Pri padcu si je zlomil nogo. Prepeljan je bil v ljubljansko bolnišnico.

V Dolnjem Logatcu, kjer zida podjetnik Emil Tomažič nekaj novih stavb, je včeraj dopoldne prišlo do težke nesreče. Z odra je padel tesar Franc Debevec iz Laz pri Borovnici. Hudo se je potolkel. Razen poškodb po životu se je hudo pobil tudi po glavi. Zdravniki so ugotovili, da ima počeno lobanjo.

Tolovaj Hace se zahvaljuje

Kranj, 12. nov.

Pred tedni smo poročali o večji tatvini pri posestniku Ani Jurčevići na Zgošči v občini Begunje na Gorenjskem, kateri je bilo ukradeno čez 12.000 din gotovine. Sled za storilcem je bila zabrisana in vsa stvar je ostala doslej nepojasnjena. Sedaj smo pa izvedeli, da je imenovana posestnica Ana Jurčević prejela te dni dopisnico, ki je bila oddana v Brežicah. Na dopisnici se podpisani Hace zahvaljuje za ukradenih 12.000 din in prosi oprostitev. Ali je to dopisnico res pisal Hace, tega doslej še ni bilo mogoče ugotoviti.

Žalosten dogodek v Frankolovem:

Bratu je pognal nož v srce

Celje, 14. novembra.

Na Martinovo nedeljo ob 5. popoldne se je odigral v Belem potoku pri Frankolovem dogodek, ki je pretresel vso frankolovsko faro. V soboto so Frankolovčani spremili na zadnji poti po nesrečnem naključju ustreljenega posestnikovega sina, 19-letnega Gojčnika Pavla. Sveč je še Pavlov grob in niso še uvele rože na njem, pa bodo Frankolčani spremili jutri na isto pokopališče mlado žrtev, ki je padla pod nožem svojega brata. V vinjenosti in iz mržnje zaradi nepravilne delitve ljubezni se je brat spozabil tako daleč, da je zavil nož in ga poznal svojemu mlajšemu bratu naravnost v prsa.

V Belem potoku pri Frankolovem živi dobra Kresnikova družina. Lepo posestvo vodijo starši, domača fant, 18-letni Alojz in 26-letni Ivan pa sta jim pridno pomagala pri delu. Kakor mnogokje, tako je tudi v Kresnikovi družini užival mlajši sin Alojz večjo družinsko ljubezno. Vse to je bolelo starejšega brata Ivana. Čutil se je zapostavljenega in vse to je vžgalo v njegovi duši veliko mržnjo do mlajšega brata, kateremu so vse zaupali, mu dajali kletne ključke in drugo. Fanta sta se pričela prepirati in včerajšnja nedelja je bila zanj usodna. Alojz in Ivan sta bila pred hišo in pila. Pri pogovoru sta se močno sprla. Zagrenjeni Ivan je v vinjenosti in razburjenosti v prepiru zagrabil velik nož in ga zasadil Alojzu v prsa pod srem. Bilo je okrog 5. popoldne, ko

Zanimanje za našo moko

Pri svoječasnih pogajanjih med jugoslovanskim in nemškim trgovinskim zastopstvom v Beogradu je bilo sklenjeno, da bo naša država prodala Nemčiji 2500 vagonov moke. Kakor pa smo zvedeli, je Nemčija zaprosila še za 4000 vagonov moke, ki jih bo tudi dobila, ker glede nakupa naše pšenice ni več ne pride v poštev Svica, ki zdaj dobiva moko iz Francije.

Italija si je pri nas zagotovila dobavo 200 vagonov moke, poleg tega pa jo naročil pri naših izvoznikih tudi Vatikan, in sicer 50 vagonov. Vatikan bo to moko plačal v dolarjih.

Vrhovna zadružna zveza za banovino Hrvatsko

Zvedelo se je iz zanesljivega vira, da na Hrvaškem nameravajo ustanoviti Vrhovno zadružno zvezo za banovino Hrvatsko. Izdelan je baje že osnutek zanjo. Zastopniki hrvaškega zadružništva so že nekajkrat posredovali na merodajnih mestih pri banki upravi v tej stvari. Kakor poročajo zagrebški časopisi, so jim tam obljubili, da bo to vprašanje v najkrajšem času zadovoljivo rešeno.

Dva večja požara na Stajerskem

Celje, 14. novembra.

Snoči okoli 8 je v Trnovljah pri Celju izbruhnil velik požar. Goreti je začelo gospodarsko poslopje g. Skratelja, po domače »Kožuhac«. Ogenj se je hitro širil in zajel še drugo Skratljevo gospodarsko poslopje in bližnji kozolec za gospodarsko poslopje posestnika Fazarinca. Gasilci so se morali omejiti le na to, da bi preprečili, da se ne bi ogenj še bolj razširil, kajti ni bilo niti najmanjšega upanja, da bi goreča poslopja še rešili, ker so bila pokrita s slamo. Več požarnih bramb je ostalo na kraju požara do 2 ponoči, domača gasilska četa pa še vedno pazi, da se ne bi kje znova kaj vnelo. Požar je bil skoro gotovo potaknjen. Škodo cenijo na 300.000 din.

V Zalugu pri St. Petru pa je v jutranjih urah zgorelo gospodarsko poslopje Sedminka Ivana. Požar je povzročil približno 85.000 din škode, in je bil tudi tu ogenj potaknjen. Rešiti so mogli le živino iz hleva.

Prevaranti in požigalci pred sodniki

Maribor, 13. novembra.

V sobotnem »Slovenskem domu« smo poročali o razpravi, ki se je vršila pred mariborskim okrožnim sodiščem proti Katarini Vuk iz Apaš in njeni tašči Luceji Vuk zaradi prevar in zaradi požiga lastnega gospodarskega poslopja. Katarina Vukova je k razpravi pripeljala svoja dva majhna otroka očitno z namenom, da bi omečila sodnike, kar pa se ji seveda ni posrečilo in so ju kljub otroškim jokom obsodili na 4 mesece strogega zaporu in 2 leti izgube častnih pravic. Njena tašča pa je bila oproščena.

se je že mračilo. Lojze je padel z nožem v prsih na tla in močno zakričal, nato pa se je onesvestil. Nesrečni brat je po dejanju zbežal in se skril. K Lojzetu so prihiteli domači in sosede, a vsaka pomoč je bila brezuspešna. Po enournem težkem hropenju in krvavitvi je Lojze izdihnil. V Beli potok je prišla komisija in ugotovila dejansko stanje.

Danes dopoldne so orožniki aretirali Ivana, ki se je stresnil šele danes zjutraj in se zjokal nad groznim dejanjem. Pred odhodom po aretaciji je stopil še k mrtvaškemu odru in se razjokal, nakar so ga odpeljali.

Dogodek je žalostno odjeknil po vsej frankolovski fari. Povsod govore o tej žaloigri in o mrtvecu na Kanjiški gori. Kakor smo zvedeli, bo oblast zaradi Gojčnika, katerega so našli ustreljenega, uvedla obširno preiskavo. Govore namreč, da vse kaže, da je Gojčnika ustrelil divji lovec, momeč, da je lovski paznik, in da sploh ne gre za nesrečo. Pavleta so našli namreč ležečega na hrbtu s puško na prsih. Zadevo bo razčistila oblast.

Zagreb, 12. nov. b. V nedeljo se je v brzovlakom vrnila čez Milan in Genovo v Ameriko naša operna pevka Zinka Kunčeva, ki se je zdaj nekaj časa mudila v domovini in bo v Ameriki razen v newyorški Metropolitan operi prirejela koncerte tudi po drugih mestih.

Ljudi spravljati čez mejo ni dovoljeno

Maribor, 14. novembra.

Da ni dovoljeno ljudi »na črno« spravljati čez mejo, se je včeraj prepričal 23-letni delavec Ajlec Viktor iz St. Ilje, ki je nekemu Ivanu Rafajcu pomagal preko meje v Nemčijo.

7. julija t. l. zvečer okoli 9. se je pred obtoženčev hišo pojavil imenovani begunec, Ajlec, ki se je pravkar spravil spat, se je skupaj s hišnim lastnikom odzval klicem nočnega obiskovalca. Stopil je iz hiše in Rafajcu na njegovo prošnjo pokazal pot proti meji, ki teče kakih 150 m od hiše. Nekaj časa ga je spremljal, potem se je pa iz bojazni, da bi ju opazili granicari, vrnil, begunec pa je mejo dosegel, ne da bi ga kdo opazil.

Viktorja Ajleca so sodniki za pomoč pri pobegu obsodili na 3 mesece zaporu, pogojno na 3 leta.

V Celju je zmanjkalo bencina

V nedeljo in včeraj je v Celju zmanjkalo bencina, kar je povzročilo veliko nevoljo med lastniki avtomobilov in tovornih vozov. Vse javne črpalke so zaprte. Včeraj in danes je moralo zaradi tega obstati v Celju več tovornih in osebnih avtomobilov. Celjsko avtobusno podjetje ima sicer še v zalogi precej nafte, kljub temu pa bo moralo napraviti za veliki promet precejšnje količine. Upamo, da bo ta zapreka kmalu odpravljena.

Vino zahtevalo smrtno žrtev

Maribor, 14. novembra.

V nedeljo zvečer so v gostilni Šlamberger v Klopcah v Slov. Bistrici popivali okoliški fantje. Proti deseti uri so se fantje dvignili in hoteli menda proti domu. V tistem trenutku pa so proti gostilni prišli fantje iz Pukoš in Zg. Polskave, Vaško nasprotnost v alkohol sta kaj hitro pričela delovati. Fantje so se najprej med seboj nekaj zabadali, iz česar je nastal prepri in pretek, v katerem je igral važno vlogo nož. V pretepu je bil 22-letni kmečki sin Simon Dobnikar z nožem zaboden v vrat v žilo odvodnico. Stopil je le še nekaj korakov, potem pa se je mrtve zgrudil. Težji smrtni žrtvi pretepa so se pridružile še tri druge: ranjeni so bili še trije delavci, eden težko, ostala dva lažje.

Čim se je pretep začel, so takoj poklicali orožnike iz Slov. Bistrice, ki so z motorjem poslali na kraj pretepa svojo patruljo, ki pa je žal prišla prepozno. Dobnikarja so orožniki že našli mrtvega. Orožniki so takoj začeli z energično preiskavo o žločinu in v zvezi z njim aretirali tri fante, ki so se udeležili pretepa in pokolja.

Na skednju so našli mrtvega

Vojnik, 14. novembra.

V Vojniku so našli mrtvega 24-letnega posestnikovega sina Alojzja Mežnarja iz Kobleka v okolici okolici. Mežnar je pred kratkim ušel iz orožnih vaj v popolni vojaški opremi v Nemčijo, odkoder je spet moral zbežati čez mejo nazaj. Nato se je skrivaj nekaj časa po okolici, nakar pa je prišel na svoj dom v Kobleku. Domačim ni hotel povedati o svojem begu od vojakov ničesar. Popoldne je šel na skedenj, kjer si je prerezal vrat. Včeraj so domači opazili v kleti, da so sodi močno krvavi in da je kri pritekla skozi lesen strop skednja v klet. Samomorilec je držal v roki dolg krvav nož. Pokopali ga bodo v Vojniku.

13 letni fantek se je obesil

Celje, 14. novembra.

V nekem gozdu med Hrastnikom in Dolom so ljudje našli v gozdu obešenega 13-letnega fantka Krajska. A. Fantek je zginil še pred tremi tedni od doma in se obesil na neki skali. V gozdu je visel skoraj tri tedne. Truplo so takoj pokopali.

Murska Sobotla

Požar v Vadareh. Ognjena nesreča nikdar ne počiva. Tako je izbruhnil pred kratkim požar v Vadareh pri posestniku Bertalančiču. Ogenj na podstrešju so najbrž povzročile iskre in se je hitro razširil na gospodarsko poslopje, polno krme in krito s slamnatno streho. Požar je napravil obutno škodo, ker je vse uničil. Niti živino niso mogli vso rešiti.

Dijaki iz Martinišča so igrali. Bralno društvo Martinišča je priredilo v soboto 11. t. m. zvečer v prosvetnem domu v Murski Soboti velike zgodovinske žaloigre v petih dejanjih »Franc Pizarro«. Igralna zgodba je vzeta iz dobe, ko so Španci osvajali kolonije v Južni Ameriki. Pod vodstvom režiserja — zavodnega prefekta — je igra prav dobro uspela.

Namesto Jerryja je odgovoril Rocky.

in sicer prav pomeno: »Seveda sva stara znanca. Še več kakor to. Če ste kaj pazljivo gledali po tistem vašem skrivališču, ste morali na eni najti, da sta tam poleg črk R. S. urezani še dve drugi črki. Ne?«

Fantje niso takoj vedeli odgovoriti. Rocky jim je pomagal pri ugibanju: »No, ali niste takoj blizu mojih začetnic videli še dve črki?«

»Da!« je zavpil nekdo v ozadju. »Kateri?« je vprašal Rocky.

Fant je odgovoril:

»J. C. Pa ne vem, kaj naj bi pomenile.«

Rocky se je zasmejal:

»Jaz pa vem. In oče Jerry tudi.«

Zdaj se je posvetilo Soopyu. Ta je čini vedel, kako se duhovnik piše in a dejal:

»I seveda. J. C. to je Jerry Connolly, naš prečastiti!«

Na te besede so fantje zazijali od začudenja. Oče Jerry, sveti mož, pa prijateljsko slovitnega razbojnika, kakor je bil Rocky Sullivan!

Fantje so zagnali krike. Bim je skočil na stol in vpil:

»Živeli! Oče Jerry, kaj ste tudi vi že meli naš brlog za skrivališče?«

Jerryju ni bilo pred pobaletni nič nedodno. Čemu? Take reči so mu med njimi dajale še več ugleda in mu lajšale delo. Vse v smehu je dejal:

»Seveda sem se tudi jaz potikal tam. Sam sem se podpisal — kakor tovariši Rocky. Kaj mislite, da sem kaj drugačen potep, kakor ste zdaj vi? Tudi jaz

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

24

sem jih znal pokati, pa še kakšne. Toda, vedel sem, kdaj je bilo treba nehati: dva koraka pred poboževanico.

Fantje so zdaj molčali. Ta duhovnik, ki je znal pri vsakem govorjenju tako naglo in spretno prehajati iz šale v trdo, zadevajočo resnico, je vzbujal spoštovanje celo njim, ki niso poznali, ne poznali nobenega mojstra, ne gospodarja.

Jerry je videl, da je zadel v dobro, zato je nadaljeval:

»Tisti časi so minili. Tudi za vas bi že lahko kaj? Kaj mislite, da bi ne bilo pametneje, če bi svoj brlog zamenjali z mojo telovadno dvorano? Mislim, da tudi vi radi igrate baskett-bal?«

Predlog je bil nepričakovan, toda ne tak, da bi ga kazalo zametati. Ne bi bilo napak, če bi se včasih lahko v redu in dostojno pretegnili še kje drugje kakor na cesti.

Večina bi bila kar pritrđala duhovnikovu predlogu, pa si niso upali. Čakali so, kaj bo naredil Soopy, poglavar. Gledali so, kakšen obraz je naredil.

Soopyjev obraz ni bil posebno vzpodbuden. Nakremžil se je, potegnil dim iz cigarete, potem pa dejal zviška:

»Hm, že, toda imamo važnejše posle!«

Duhovnik je hitro vprašal, kakor je

bila njegova navada, da je nasprotovalca z nenadno besedo ugnal:

»Kakšne?«

Soopy ni vedel na to odgovora in je Jerryja samo začudeno pogledal ter v zadregi kadil dalje. Ta vražji fajmošter je znal človeku zapreti gobec, da je bilo kaj!

Zdaj se je v pogovor vmešal Rocky:

»Prav za prav ima oče Jerry prav, ne? Lahko bi šli malo v telovadnico in se tam v redu pretegnili. Nič vam ne bi škodilo.«

Soopy je zdaj bil spet pri besedah in je oporekal:

»Saj vendar nismo otroci! Kaj pa mislite!«

Rocky se je smejal:

»Otroci, pa še kakšni! Saj ste prej pokazali!«

Ko so fantje videli, da se Soopy upira, so se začeli oglašati še tisti, ki jim duhovnikov predlog tudi ni bil po volji.

Bim je planil na eredo sobe, se začel metati sem in tja ter kazal take obraze, da so vsi planili v krohot. Zraven je vpil:

»Mislite si, di mi igramo baskett-bal!«

Takole!

Skakal je po sobi in njegovo početje je vzbujalo valove smeha.

Kazalo je, da je duhovnova misel med posmehom pokopana.

Jerry je žalostno gledal trdovratneže in ni vedel, kaj bi. Prijemala se ga je malodušnost, katere ponavadi ni poznal. Zdaj bi se bil najraje udrl v tla in izginil, ko je vedel, da se mu smejejo.

Rocky je videl prijateljevo žalostni obaz. Na mah je imel pravo misel in je sklenil, da mu pomaga.

Stopil je k njemu, mu pomežiknil, se mu nasmešnil, potem pa udaril s pestjo po enizi, da je bilo na mah vse tiho, ter zavpil:

»Bojite se igrati!«

Fantje so planili pokoncu. Tega niso pustili! Pa bi jim kdo očitil, da se boje!

In to vpricho duhovnika.

Začeli so vpiti:

»Kaj? Mi se bojimo?«

Rocky je videl, da je užgalo, zato jih je dražil naprej:

»Bojite se, da bi igro izgubili. Saj vas poznam!«

Swing se je delal najbolj razžaljenega. Planil je pred Rockyja, stiskal pesti in vpil:

»Kaj! Mi da bi izgubili igro? Mi? No, rad bi videl moštvo, ki bi nas moglo nesti!«

Rocky se jim je režal v hrt.

»Kaj besediš! To zna vsakdo. Če se ne bi bali, bi pa šli igrati! To ste šlevali!«

Zdaj se je dvignil vihar:

»Tako! gremo! Vsi igrati! Kje je kdo, da mu pokažemo, kako znamo zabijati gole mil!«

Jezilo jih je, da je Rocky, ravno on, tako slabo mislil o njih. Če bi jim bil kaj takega govoril duhovnik, bi bili rekli, da že ve, zakaj to dela, toda Rocky ne sme misliti, da se res boje!

Tudi Soopy je bil v ognju:

»Mi premagamo tudi zlodja. Samo pokažite nam ga!«

Jerry je zdaj videl, da mu je Rocky dobro pomagal, zato je začel mahati, naj umolknejo. Ko se je hrušč pomiril toliko, da je lahko govoril, jim je dejal:

»Pa kaj razsajate! Če se res upate igrati, gremo lahko takoj v telovadnico. Tam bomo videli, kako in kaj, ne?«

Seveda, so bili za njegovo misel in so začeli vpiti:

»V telovadnico! Igrati! Takoj!«

Kar tekmovali so, kdo se bo bolj južnoško ekazal pred gangsterjem. Bili so se samo, da zdaj Rocky ne bo hotel z njimi, da bi mu pokazali, kaj znajo. Zato so čakali, kaj bo dejal.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

prekine s 15. novembrom do nadaljnjega obra-
vanje v zimski sezoni. — B. Hejak. Domžl

Veliki umetniki v zasebnem življenju:

J. S. Bach je imel dvajset otrok

Johannu Sebastianu Bachu je bilo 9 let, ko je izgubil mater, in 10 let, ko je izgubil očeta. Vzgojal ga je očevo brat. Prvič je bil službeno namenjen kot violinist pri weimarskem knezu, potem pa je postal organist in kapelnik ter komorno-muzični ravnatelj. Svojo največjo stvariteljsko delavnost je razvil v Leipzigu, kjer je postal tudi vseučiliški muzični ravnatelj. V tej službi je deloval 27 let, imel pa je pogosto velike sitnosti s svojimi predpostavljanimi. Zadnja tri leta svojega življenja je trpel na očesni boleznijo ter ga je končno zadela tudi popolna slepota. Bil je dvakrat oženjen.

Imel je mnogo otrok

S prvo ženo je imel Johann Sebastian Bach 7 otrok, druga pa mu je rodila 7 hčera in 6 fantov. Vsega skupaj je tedaj imel 20 otrok. Ko je Bach umrl, je živelo še 5 sinov in 4 hčere, vsi ostali otroci pa so umrli pred njim.

Bach je živel in ustvarjal svoja nesmrtna dela v preprosti meščanski okolici; delal je neutrudljivo ter je številno njegovih kompozicij doseglo fantastično višino. Njegovo delo pa se nam bo zazdelo še večje, če upoštevamo, da je največji del svojih kompozicij sam vlival v baker, da je večino partitur sam razmnoževal in da nam velik del njegovih skladb še dandanašnji ni znan. Razen tega pa je vestno opravljal tudi svojo poklicno dolžnost kot glasbeni učitelj in ravnatelj. Jasno je tedaj, da se je moral izrabiti in upropasti ob tem ogromnem delu tudi najbolj zdrav organizem. J. Bach je bil kreposten mož, zavisti ni poznal, prav gotovo pa se tudi ni zavaljal veličine svojega ustvarjanja. Najbrž se mu nikdar niti sanjalo ni, kakšnega spoštovanja in občudovanja bodo nekoč deležne njegove kompozicije. Brez zavisti je sledil in spremljal kompozicije drugih pomembnih skladateljev v svoji dobi, posebno za Händla se je zanimal. Ljubezniv je bil tudi v občevarstvu, vendar pa je vselej najstrožje čul svoje dostojanstvo kot človek in kot umetnik. Njegov premočrtni značaj ni mogel prenašati nobene krivice in tudi sam Bach za življenja ni nikomur napravil nobene krivice. Pri svojih številnih prošnjah se je izogibal priljubljenega sloga, ki je bil tiste čase povsod v rabi. Podpisoval se je brez kakršnih spokornih fraz preprosto: »Johann Sebastian Bach, Director Musicae«.

Včasih se je hudo razjezil

Svojim predpostavljanim je od časa do časa delal velike sitnosti in nerodnosti, ker ga je kdaj pa kdaj na vsem lepem zagrabil jeza. Hudo se je razburil in ujezil, razen tega pa je znal biti ob priliki tudi od sile trmast in svojevglav. Na ta način si je v letih prav za prav napravil tako mimogrede veliko število sovražnikov, ki so mu v službi grenili življenje. Ta veliki umetnik se je moral nejevoljno podvreči disciplini ter se je moral v času, ko je ustvarjal svoja največja, najčudovitejša dela, ukvarjati z zlobnimi in divjimi

učenci. Za tako službo Bach vsekakor ni bil pravi človek, vendar pa je svojo službeno dolžnost opravljal pošteno in vestno. Nekega dne je ozmerjal nekega učenca, ki ga je hotel udariti s palico. Bach je hotel objestnega učenca udariti z mečem — meč je nosil, ker je bila v tistem času to splošno razširjena navada — in skoraj bi bilo prišlo do nesreče, če se ne bi bili vmešali drugi. Nekoč je zagnal nekemu orglarju, ki ga je slabo spremljal, v glavo svojo ogromno zallonge lasuljo z besedami »on bi bil moral postati čevljar«. Popolnoma drugačen pa je bil Bach v krogu svojih učencev, katerih talenti so vzbujali nade. Kakor oče je ravnal z njimi, v svoji hiši je bil gostoljuben in družaben, bil pa je vse svoje življenje izredno varčen.

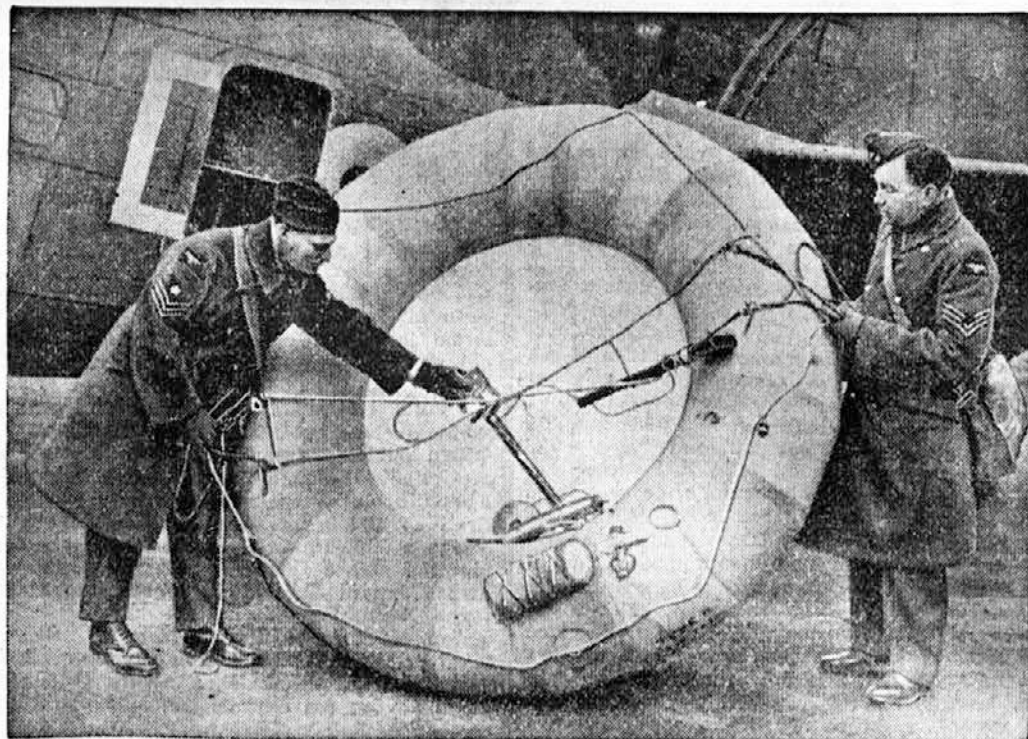
Znal je ravnati z denarjem

V denarnih stvareh je bil zelo natančen in točen, kajti le na ta način je lahko vzdrževal svojo izredno številno rodbino. Za svoje je zelo skrbel ter jim omogočil zanesljivo in dobro vzgojo. Učil je otroke muzicirati in ker je imel zelo številno družino, je lahko ustanovil celo majhni domači hišni orkester. V njegovi zapuščini so našli pet klavirjev, dva »Lutenklavirja«, eno lutnjo, dve violine, tri viole, dva violoncella, eno gabmo in en spinet. Bogastva si ni mogel nabrati. Pogrebni spreved je bil siromašen. Grob največjega nemškega glasbenika in največjega svetovnega glasbenika sploh je bil kasneje porušen, čežen je bila zgrajena cesta. Bachova vdova je kmalu zašla v finančne težave. Živela je od milodarov, umrla pa je kot beračica. Bach, ta edinstveni glasbeni genij, je umrl neopažen, kaj hitro so nanj pozabili tudi redki njegovi prijatelji. Sto let je minulo, preden so o Bachu sploh začeli govoriti. Od mrtvih ga je prebudil Mendelssohn, ki je izvajal Bachov »Matejev pasijon«. Izvedba tega dela je Bacha namah postavila na prvo mesto med največjimi skladatelji sveta.

Na leto je imel 700 tolarjev

Johann Sebastian Bach je imel na leto 700 tolarjev dohodkov. Za njegovo dobo so bili to kar čedni denarji. Dohodki pa niso bili vsako leto enaki, saj so zaviseli od števila porok, pogrebov, legatov, šolnine itd. V pismu se je nekoč pritožil, da je bil to leto zrak tako zdrav, da je bil več kakor 100 tolarjev izgubil samo na pogrebih.

Med njegovimi številnimi otroki mu je bil najljubši sin Wilhelm Friedmann, ker se je zdelo, da bo ta glasbenik po svojih sposobnostih krenil po očetovih potih. Oče je mnogo pričakoval od njega, vendar pa je Wilhelm Friedmann postal najnesrečnejši med vsemi njegovimi sinovi. Wilhelm Friedmann je poučeval v palači ministra Brühla. Poučeval je hčer ministra Brühla. Ta hčerka pa se je vanj zaljubila in tudi Wilhelm Friedmann jo je imel rad. Toda tudi njena mati se je zaljubila v postavnega glasbenika in ga poskušala ujeti v svoje mreže. Na srečo je mož zve-

Gumijast čoln, kakršnega vozijo bojna letala pri poletih čez morje. Slušali smo že, kako se je posadka več sestreljenih nemških letal obdržala s takimi čolni po več dni na vodi in se potem rešila na angleško obalo.

del za dogodek v hiši ter je dal Wilhelma Friedemanna Bacha vreti v ječo. S tem trenutkom pa se je začela Friedemannova nesreča. Težka melanholija mu je legla na dušo in ko ga je oče s pomočjo vplivnih prijateljev rešil iz ječe, je moralo preteči mnogo časa, preden je Wilhelm Friedemann Bach za silo spet prišel k sebi. Njegov slabi in omahljivi značaj, potem velika nagnjenost do alkoholnih pijač ter pomanjkljivi smisel za dolžnosti in obveznosti so mu kaj kmalu omajale ugled in družabni položaj.

Druga nesrečna ljubezen

K temu pa se je pridružila nova nesrečna ljubezen in pa to, da se je Wilhelm Friedemann Bach začel prizadevati v svoji umetniški sebičnosti in samozavesti. To oboje je imelo za posledico, da je Wilhelm Friedemann Bach končno popolnoma izgubil duševno ravnovesje. Friedemann Bach se je namreč zaljubil v pevko Astruo, ki je od njega zahtevala, naj napiše nekaj, kar ga bo napravilo za najslavnejšega glasbenika svojega časa. W. F. Bach je napisal oratorij »Lucifer« ter ga poslal pevki. Ona pa mu je delo vrnila ter mu sporočila, da noče o njem ničesar več slišati. To je bil za Friedemanna popoln polom. Sežgal je rokopis oratorija ter začel živeti blazno, razbrzdano življenje, tako da so ga ljudje imeli za norega. Seveda je izgubil svoje nameščenje, za svoje skrbi pa je čedalje bolj iskal uteh v vinu. Sram ga je gonil v najbolj zavrnjene beznice, samo da ga nihče ne bi videl. Celu pri neki ciganski družini, kjer se mu je bila priljubila neka črnooka mlada ciganka, se je zamudil del časa. Pred koncem življenja je začel pisati opero, pa je ni mogel dokončati. Umrl je na nekem podstrešju v 74. letu življenja, ki ga je bil začel s tolikimi obljubami in nadami, pa končal tako žalostno.

Drugi sin Philipp Emanuel je sodel pri sodobnikih kot eden največjih skladateljev, da, še bolj so ga cenili kakor očeta. Toda Mendelssohnova izvedba »Matejevega pasijona« je to mnenje popolnoma izpremenila. Sto let pozneje je padel sin s prestola ter je za vse večne čase prepustil vzhvišeno mesto svojemu velikemu očetu.

Deveti sin, Johann Christoph Friedrich, bi bil moral postati pravnik, toda tudi pri njem je prevladalo nagnjenje do glasbe. Preživel je svoje brate. Najmlajši sin Johanna Sebastian Bacha, Johann Christoph Bach, je bil zelo nadarjen za glasbo in za — ljubimkanje. Mnoge ljubavne pustolovščine so izpolnile njegovo bogato in precej razbrzdano življenje. Seveda se tudi vina ni ogibal ter je ob smrti zapustil svoji vdovi lep kup — dolgov. Sam angleški kralj je plačal te dolgove, katerih ni bilo nič manj in nič več kakor 4000 funtov šterlingov! Angleška kraljica pa je njegovi vdovi izplačala 50 funtov šterlingov, da se je lahko vrnila v svojo domovino...

Naročajte in širite
Slovenski dom!

Moč holandskega brodogoja

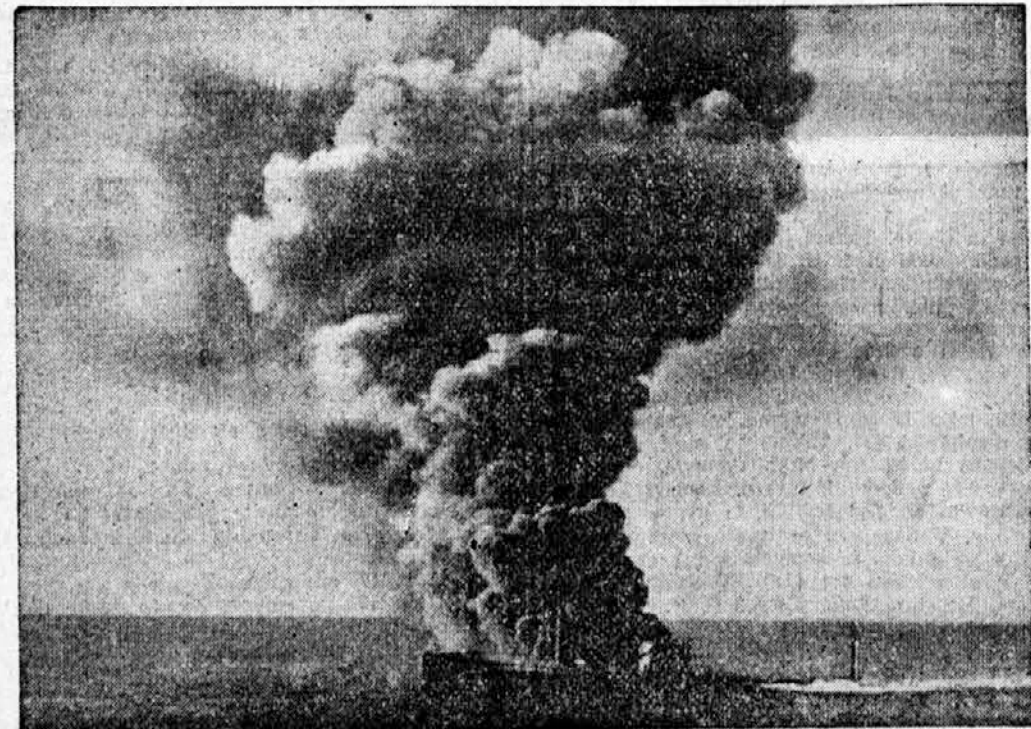
Utrdbe in poplavljeni kraji se v Srednji Holandiji raztezajo v dolžino 180 km. V teh okolišnih bi sovražnik lahko poskusil napad na Holandijo s severa, dalje s tem, da bi izkrcal čete v Južni Holandiji ter poskusil prepluti Zeuderski zaliv. Toda v tem primeru bi morebitni napadalec naletel na holandsko brodogojstvo, ki je sicer majhno, toda odlično opremljeno za obrambo obale. Vojaški strokovnjaki menijo, da bi nasprotnik lahko poskušal tudi manever s severa. Ta načrt pa bi oviralo holandsko brodogojstvo v holandskih vodah. Holandska ima veliko oporišč v Kelderu na samem vzhodu v Zeuder, Holandija je država starih pomorskih tradicij. Prav tako je velika kolonialna sila. Razen svojega posebnega kolonialnega brodogoja, ki ima svoje oporišče na Javi in na Sumatri in je ostalo na Daljnem vzhodu, ima Holandija tudi mornarico prestolnice v skladu s svojim zemljepisnim položajem. Sicer nima velikih enot, zato pa ima veliko število manjših enot ob peščenih obalah in po globokih rečnih zalivih. To so v glavnem ladje, ki ne režejo vode globoko in ki lahko plujejo daleč po posameznih prekopih. Holandija ima tudi divizijo podmornic razreda »C«, to je okrog 10 podmornic male tonaže. Te podmornice so se izkazale kot zelo pripravne za holandsko obalo. Poleg te podmorske eskadre ima Holandija tudi 2 obalni ladji, 3 torpedovke s 450—500 tonami, potem oklopnice, divizijo osmih torpedovk, veliko število posebnih ladij, od katerih je 9 polgalev min in 8 zbiralev min. To brodogojstvo ima tudi svoje letalske enote in ima odlično utrjena oporišča.

Program Radio Ljubljana

Torek, 14. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Navedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Soliska ura: Nenavadne šole v Svici, Alžiru, na Laponskem itd. (g. N. Pirnat) — 12 Po svetu (glasbene slike, plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Spored slovenske glasbe, Sodeluje g. M. Armid in Radijski orkester — 14 Poročila — 18 Pri-ljubljani napravi (plošče) — 18.40 Vero zameta usodnost (g. Fr. J. Tereglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Mihajlo Grbič ob priliki 40 letnice smrti (dr. Nik. Radojčić, Bgd.) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pevski koncert Delavskega glasbenega društva v Ljubljani — 20.45 Operetna glasba (Radij. orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citarški dueti (gg. E. Mezogolits in M. Hebein).

Sreda, 15. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Navedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Koncertni ples (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Mardoline in balalajke (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura, a) Zakaj sem postal profesor (g. ravnat. Iv. Dolenc), b) Kaj sem postal profesor in tehnika (g. prof. Mir. Adlešič) — 18.40 Stari slovenski ljudski plesi (g. Bor. Orel) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Senjani kot književniki (Dinko Hudob. Zgb.) — 19.40 Objave — 19.50 Uvod v premo — 20 Prenos iz ljubljanske opere, v 1. odmoru: Glasbeno predavanje (g. ravnat. V. Ukmar); v 2. odmoru: Napovedi, poročila.

Četrtek, 16. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Navedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Ljudski plesi in naprevi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Sramel »Stirje fantje« — 14 Poročila — 18 Pester spored Radijskega orkestra — 18.40 Slovenska slovenca (g. dr. Rud. Kolarik) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Ministrstvo za ljudsko telesno vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pevski zbor »Gankar« — 20.45 Plošče — 21.10 Klavir koncert (prof. T. Trost) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec igra Radijski orkester.

Torpedirani francoski petrolejski parnik »Emilie Miguet«, ki je peljal 13 tisoč sodov petroleja v Le Havre, v plamenih. Parnik je bil največji te vrste na svetu

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

Zaradi nekaterih formalnosti mu ni mogel takoj izplačati vsote, katero mu je naklonila kraljičina dobrosrčnost.

Kolumb se je moral še vrniti k njemu. Zopet sta imela priliko razgovarjati se in don Quintanilla je še bolj vzljubil odkritosrčnega in pogumnega mornarja iz Genove.

»Ni treba, da sami nesete denar domov,« mu je rekel, ko mu je odšel veoto, ki mu je bilo določena. »Poslal bom katerega izmed svojih uradnikov na vaš dom. Kje stanujete?«

»Ni treba, da se trudite zame,« je odgovoril Kolumb. »Sicer je pa tudi moje stanovanje takšno, da mi je ljubše, če ga nihče ne vidi.«

»Saj menda ni breg?«

»Skoraj bi ga mogel tako imenovati.«

»Lepa reč!« je vzkljnil don Alonzo. »Tak mož kot ste vi, pač zasluži udobno stanovanje. Sam hočem videti, kje stanujete. Ne brinite mi. Hočem vam biti prijatelj in prijateljstvo ima tudi gotove pravice.«

Don Cristoval se je ves srečen vrnil v svoje revno stanovanje. Danes pa se mu stara očrnela hiša ni zdela tako grda kot prej. Videl je, česar do tedaj še ni opazil, da tudi na dvorišče te revne hiše sije sonce. Videl je otroke, ki so se igrali in podili po umazanem dvorišču; tudi teh do sedaj ni opazil. Živel je zaprt sam vase. Danes pa mu je novo upanje napolnilo dušo, zato se je čutil srečnega kakor še nikoli.

Ko je došel v svojo sobico, je zagledal ob oknu, ki je bilo naproti njegovemu, deklico, ki je zalivala rože.

»Revica,« si je mislil, »tudi ona ima svoje veselje. Kako dober je Bog, da tudi med revščino in trpljenje pošlje žarek sreče.«

Čeprav so jo cvetlice deloma zakrivalo, je Kolumb mogel občudovati njeno nenavadno lepoto.

Ni se mu zdelo primerno, da bi jo še dalje opazoval; vselej se je kmizi in se pogledal v poučevanja svojih zemljevidov. Tudi deklica se ni zmenila zanj; sicer pa ga je videla že večkrat, a brez dvoma se ji ni zdelo vredno, da bi se zanimala za tujca, saj je bil gotovo kakšen neznan človek.

14

Nekaj dni pozneje pa je prišel don Quintanilla v spremstvu dveh služabnikov obiskat Kolumba v njegov »breg«. Ni mu bilo lahko ga najti in bil je primoran vprašati druge stanovalce, kje stanuje. Ko ga je končno našel in vetopil v njegovo sobo, so radovedni sosedje začeli spraševati služabnike, kdo je ta imenitni gospod. Zelo so bili presenečeni, ko so izvedeli, da je upravitelj kastiljske zakladnice. Še večje pa je bilo presenečenje, ko so videli, da je skoraj neznan tujec iz podstrešne sobice odšel s kraljevim upraviteljem, prijateljsko kramljajoč z njim. Pol ure pozneje, je že vsa okolica vedela o nenavadnem dogodku.

Ta obisk pa ni bil zadnji. Don Quintanilla je z velikim zanimanjem in užitkom poslušal Kolumbovo pripovedovanje, zato je prihajal pogostokrat, kadar mu je čas dopuščal k njemu in ga odvedel na sprehod. Odhajala sta na samotne kraje izven mesta in se pogovarjala o skrivnostnem svetu, ki je še čakal odkritja.

Kolumbovi sosedstvalci, ki se poprej niso niti zmenili zanj, so ga sedaj spoštljivo pozdravljali. Prihajali so k njemu z raznovrstnimi prošnjami. Nekateri so ga prosili za denarno pomoč, drugi, da bi jim pomagal do službe.

Tudi lepa sosedica se je zanimala zanj. Od začetka ga je pogledovala le skrivoma; kmalu pa se je opogumila in ga opazovala z večjo pozornostjo. Kolumbu to ni bilo neprijetno; rad bi jo bliže spoznal, a kaj, ko ni imel niti toliko poguma, da bi jo pozdravil. Ona pa je bila bolj pogumna; nekega dne se mu je nasmešila in ga prijazno pozdravila; Oddravljal ji je z enako ljubeznivostjo. Dva, tri dni se je ponavljalo isto: ljubeč poklon, prijazen nasmeh in vsak je nadaljeval s svojim delom.

Četrty dan pa mu je rekla krasna sosedica:

»Gospod, rada bi vas prosila za neko uslugo.«

»Prav rad vam ustrežem,« ji je odvrnil nekoliko v zadregi.

»Rada bi govorila z vami,« mu je rekla. »Ali bi bili tako prijazni in prišli za nekaj trenutkov k nam?«

»Prav rad in za kolikor časa želite.«

Oddaljil se je nemudoma od okna in stekel na dvorišče; od tu pa se je po drugih stopnicah povzpela do podstrešnega stanovanja, kjer ga je lepa neznanica že čakala.

Bila je krasna. Njena ljubka lepota je bila v popolnem nasprotju s siromašno okolico. Ob pogledu nanjo ti je izgnila izpred oči revščina in zdelo se ti je, da si v kraljevski palači. Bila je visoka in vitke postave. Bogati plavi lasje so obkrožali njen obraz.

S prijaznim smehljajem je povabila gosta v sobo. Vsa oprema v sobi, od okvirjev na steni do etolov in mize je pričala, da so lastniku sicer pripadali plemiški rodovini, da pa je njihov sijaj že zdavnaj izginil.

»Oprostite gospod,« mu je rekla lepa deklica, »naša hiša je preveč siromašna za vaš obisk.«

»Ne govorite tega,« jo je prijazno zavrnil. »Vaša lepota jo več kot dovolj krasi. Ali vam smem vprašati, — kako vam je ime?«

»Beatrice.«

»Zelo lepo ime in nenavadno. V moji domovini je to ime nosila lepa florentinka, katero je ljubil naš največji pesnik, Dante.«

»Ali ete tudi vi pesnik?« ga je vprašala. »Vedno vas vidim sklo-njenega nad papirji.«

»Ne, nisem pesnik. Papirji, nad katere se sklanjam, so zemljevidi. Na njih iščem pomorske poti, po katerih se nihče ni šel; iščem dežele, ki so nam še neznan.«

»Kaj veste o teh deželah? Vidite jih gotovo le v svoji domišljiji.«

»Res mi pri tem pomaga domišljija, mnogo pa tudi razum.«

»Oh, pripovedujte, pripovedujte,« mu je rekla.

»Dovolite mi, da med tem nadaljujem svoje delo. Ne zabavam se s kakšnim finim delom; edina ženaka sem pri hiši in moram krpati obleke za očeta in brata.«

Vseda se je k oknu in tudi njemu ponudila stol.

»Gospa,« je rekel Kolumb, nekoliko v zadregi, »poklicali ste me, ker ete želeli, da vam napravim neko uslugo. Prosim vas, povejte mi najprej svojo željo.«

»Res!« je vzdihnila, kakor da bi bila že popolnoma pozabila, čemu ga je povabila. »Dovolj časa bo še za to. Prav za prav vas želim moj oče prosi. Toda ob prvem vašem obisku vas nočem nadlegovati s takšnimi zadevami. Vam bo že moj oče vse pojasnil. Dovolj vam bo poslušati njegava. Gre za neko posestev, ki so ga Mauri odvzeli naši rodbini in ki je sedaj prišlo v roke naših vladarjev. Jaz se sicer v teh zadevah ne spoznam, toda moj oče trdi, da bi ta posestva morala zopet preiti na prejšnje lastnike. Nimam nikakega upanja, da bi se zadeva srečno rešila in tudi ne računam na to; vendar vam bom zato hvaležna, ko boste hoteli poslušati mojega očeta in mu pomagati.«

»Iz srca rad storim vse, kar je v moji moči. Vendar se mi zdi čudno, kako da vaš oče računa name, ko sem vendar neznan in priprosten človek.«